

Unitat didàctica

Segon Cicle d'ESO i Batxillerat

Fundació
JOAN BROSSA

Poema a la mida d'aquest moment.

Joan Brossa, *Askatasuna*, 1969-1970

INTRODUCCIÓ

“TwitteraBrossa” és una unitat didàctica que té com a objectius principals practicar l'escriptura des d'una perspectiva creativa i convertir Twitter en una eina de cocreació poètica. L'obra de Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998) esdevindrà l'eix que articularà aquesta proposta atès que una de les característiques més destacables dels seus poemes és la recerca constant de la síntesi. Així doncs, malgrat que el poeta va escriure una infinitat de sextines, sonets, odes, etc. hi ha poemes que no arriben als 140 caràcters. Talment com si fossin sentències o aforismes, Brossa és capaç de dir molt amb poques paraules.

Joan Brossa al terrat del Col·legi d'Aparelladors i d'Arquitectes Tècnics de Barcelona, 1993.

Fotògrafs: Javier Chopo i Diego García.

D'altra banda, el tarannà experimentador del poeta i la relació que estableix entre la paraula i la imatge converteixen Twitter en una eina ideal per generar poesia a la manera de l'escriptor. Cal tenir present que Brossa va crear la primera sextina cibernètica (o “poema proveta” en paraules del poeta) l'any 1977 i que defensava la poesia

experimental: “Sóc dels qui creuen que no hi pot haver una cosa per a tots els temps, sinó un temps per a cada cosa”¹.

Amb la voluntat d'interactuar amb la poesia des d'una altra perspectiva i d'incorporar a l'aula noves plataformes d'experimentació, “TwitteraBrossa” esdevé una proposta dinàmica i juganera que vol posar de manifest que la poesia, més enllà de la rima, és una eina al servei de la comunicació. Així doncs, des del Servei Educatiu de la Fundació Joan Brossa es vol promoure la interacció i el diàleg poètic a través de les xarxes socials i acostar-se a les noves generacions.

MARC TEÒRIC I ASPECTES METODOLÒGICS

Per tal de dur a terme aquesta unitat didàctica, cal que el professor i tots els alumnes tinguin un compte personal obert a Twitter i que coneguin com funciona aquesta xarxa social. És per això que, abans d'entrar en matèria, serà necessari dur a terme alguns exercicis de familiarització amb aquesta plataforma.

En segon lloc, s'explorarà la vida i la creació poètica de Joan Brossa per tal de determinar-ne les característiques principals i comprendre de quina manera concebia la poesia i l'acte creatiu.

Finalment, es realitzaran diferents exercicis literaris a partir d'alguns poemes brossians que permetran desenvolupar l'esperit creatiu, reflexiu i crític dels alumnes.

Durant tot aquest procés de treball s'utilitzarà Twitter per expressar idees i comunicar-se amb la resta de companys. L'etiqueta que es farà servir per tal de monitoritzar l'experiència serà #TwitteraBrossa.

Pel que fa a qüestions tècniques, és important que els alumnes disposin d'una bona connexió a internet durant les diferents sessions.

Les competències que es treballaran en aquesta unitat didàctica són:

Competències comunicatives, lingüístiques i audiovisuals

- ∇ Interactuar amb la creació poètica de Joan Brossa.

---

¹ Fragment extret del text “La poesia en present”, discurs pronunciat per Joan Brossa als Jocs Florals de Barcelona de 1985. BORDONS, GLÒRIA (2013). *Joan Brossa. Prosa completa i textos esparsos*. Barcelona: RBA /La Magrana, pàgs. 555-562

- ∇ Experimentar noves formes de comunicació.
- ∇ Explorar altres formes de fer poesia.
- ∇ Generar textos poètics amb coherència i cohesió.
- ∇ Produir poemes breus i sintètics.
- ∇ Comprendre textos literaris.
- ∇ Obtenir informació a partir de mitjans audiovisuals.
- ∇ Expressar idees, opinions i sentiments.
- ∇ Escoltar de manera atenta i cooperativa.

Competències artística i cultural

- ∇ Descobrir diferents manifestacions culturals i artístiques.
- ∇ Generar textos visuals que integrin la lletra i la paraula.
- ∇ Indagar en les possibilitats expressives de la imatge.
- ∇ Utilitzar les manifestacions artístiques com a font d'enriquiment.
- ∇ Desenvolupar el pensament crític.

Tractament de la informació i competència digital

- ∇ Utilitzar de forma responsable les xarxes socials.
- ∇ Fer ús de Twitter des d'una perspectiva creativa.
- ∇ Seleccionar informació adequada per a cada moment.
- ∇ Comunicar idees rellevants i coneixements adquirits.
- ∇ Entendre els codis del llenguatge audiovisual.

Competència matemàtica

- ∇ Prendre noció de l'espai en termes creatius.
- ∇ Generar formes i missatges a partir de jocs numèrics i figures geomètriques.

Competència d'aprendre a aprendre

- ∇ Mostrar motivació davant la novetat.
- ∇ Regular l'atenció i la concentració.
- ∇ Treballar de forma cooperativa.

- ∇ Saber obtenir informació i transformar-la en coneixement propi.
- ∇ Manifestar una actitud receptiva i de confiança en la pròpia capacitat d'aprenentatge.

Competència d'autonomia i iniciativa personal

- ∇ Adquirir valors i actituds personals interrelacionades: responsabilitat, perseverança, autoestima, etc.
- ∇ Planificar correctament el temps per desenvolupar accions personals en el marc de projectes col·lectius.

Competència en el coneixement i la interacció en el món físic

- ∇ Interactuar amb el nostre entorn fent ús de la poesia.
- ∇ Emprar la poesia com una eina de transformació social.
- ∇ Aprendre a mirar el món des d'altres perspectives.

Competència social i ciutadana

- ∇ Comunicar-se amb altres persones i prendre consciència d'altres realitats possibles.
- ∇ Respectar la multiplicitat de punts de vista.
- ∇ Enriquir-se amb les idees dels altres.

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA**∇ TWITTERATURA**

Temps destinat: 1 sessió

La primera sessió estarà dedicada a crear un compte personal a Twitter i a explorar-ne les diferents funcions que es poden realitzar.

En primer lloc, caldrà preguntar quants alumnes tenen Twitter, per a què el fan servir i quina pensen que és la seva utilitat.

Tot seguit, cada alumne crearà un perfil personal a Twitter. Aquells que ja el tinguin, revisaran que tota la informació proporcionada sigui correcta i ajudaran els companys que siguin novells. El professor donarà suport o consell a tots els alumnes que ho

necessitin. També anirà dinamitzant la xarxa a mesura que es vagin activant els perfils dels alumnes.

A continuació, es posarà en pràctica l'eina: piular, repiular, buscar i seguir perfils, crear llistes, monotoritzar etiquetes, etc. Per tal de vincular l'experiència al món literari, es recomana que els alumnes entrin a determinants perfils ([@lletres](#), [@quellegeixes](#), [@mapaliteraricat](#), [@llettrA](#), [@llegimipiulem](#), [@blogsdelletes](#) i [@EscriptorsAELC](#)) i que cerquin informació d'interès.

Per tal de mantenir els alumnes actius a la xarxa, se'ls demanarà que, fins a la propera sessió, vagin publicant coses a Twitter vinculades a la literatura catalana. El professor farà el mateix.

∇ QUI FOU JOAN BROSSA?

Temps destinat: 1 sessió

La segona sessió es centrarà a explorar l'univers poètic de Joan Brossa. Així doncs, després que el professor expliqui breument qui fou Joan Brossa, es passarà una entrevista de 42 minuts de durada que el periodista Joaquín Soler Serrano va fer al poeta l'any 1979 en el marc del programa ["A Fondo"](#).

El professor i els alumnes hauran de piular frases o idees rellevants de l'entrevista. També hauran de buscar informacions que vagin apareixent a l'entrevista amb el mòbil per tal d'enriquir el contingut del visionat. D'aquesta manera, si el poeta parla d'un llibre o d'un artista específic, es pot cercar informació complementària en forma d'enllaç, imatge, vídeo, etc. Durant aquest procés hauran d'anar seguint l'etiqueta #TwitteraBrossa per veure els continguts que van generant els companys i poder-hi interactuar. Per tancar la sessió el professor comentarà els aspectes més rellevants de l'entrevista amb els alumnes.

La tasca que s'assignarà als alumnes fins a la propera sessió serà la de visionar alguns dels vídeos que trobaran a la carpeta ["Joan Brossa ens parla"](#) al canal de Youtube de la Fundació i piular aquelles idees que millor representin el significat de la paraula "poesia" per a Joan Brossa.

∇ LA POESIA DE JOAN BROSSA

Temps destinat: 1 sessió

A la tercera sessió es treballaran les característiques més representatives de la poesia de Joan Brossa. En aquesta ocasió s'entrarà a l'[apartat d'obra](#) del web de la Fundació Joan Brossa on hi ha diferents poemes brossians classificats en tres blocs: paraula, visió i acció. Aquests tres conceptes han estat treballats d'una forma transversal per tal d'evitar qualsevol tipus d'encasellament i posar de manifest que la poesia de Brossa ha de ser entesa com un tot en què els diferents gèneres creatius es barregen. És per això que, per exemple, la secció "paraula" pot contenir poemes visuals mentre que la secció "visió" pot presentar poemes escrits.

Durant la sessió, el professor esmentarà un total de sis conceptes característics de l'obra poètica de Joan Brossa. Els conceptes plantejats seran els següents:

- Simplicitat
- Quotidianitat
- Universalitat
- Transversalitat
- Sintetisme
- Ironia

Quan el professor esmenti un concepte, els alumnes hauran de consensuar una definició. Tot seguit, buscaran al web, de forma individual o per parelles, un poema que representi clarament aquell concepte. El poema serà compartit a Twitter tot fent referència al concepte que li han associat. Es deixarà un total de vuit minuts per investigar cada concepte: dos minuts per definir-lo i sis minuts per buscar un poema al web i publicar-lo a la xarxa.

Els sis poemes que els alumnes comparteixin a la xarxa hauran de ser tres poemes escrits i tres poemes visuals. Així aconseguirem plasmar la mirada polièdrica del poeta. En el cas dels poemes escrits escollits es podrà o bé transcriure el poema amb el mòbil o, en cas que sigui massa llarg, fotografiar-lo a la pantalla o escriure'l en un paper i fotografiar-lo. Totes les piulades realitzades hauran de contenir l'etiqueta #TwitteraBrossa.

SIMPLICITAT

"POEMA VISUAL", 1969-1982

"COMID", 1969

Escolteu aquest silenci.

El saltamarti, 1963

QUOTIDIANITAT

CLAUER

Clau de l'escala
Clau del pis
Clau de l'estudi

04, 1972

"POEMA OBEDI", 1986

UNIVERSALITAT

"POEMA VISUAL", 1971-1982

Entrada

A B C D E F G H I
J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z

Sortida

Cent per tant, 1967

TRANSVERSALITAT

ENFRACTE

Els mots corren a canviar-se
de vestit. Baixen els telons i les bambolines
venen de nou damunt els besadors.
Els subjectes, els verbs i els adverbis
ja vestits d'altra manera, tornen
a escena. Resta un grup
d'adjectius mirant pel
forat del tela.
El poema següent ara començarà.

Els ulls i les orelles del poeta, 1961

"CINEMA", 1988

SINTETISME

"POEMA VISUAL", 1970-1978

"INDEBITED", 1985-1988

S'inicia la primera claror del dia.
Un triangle i el nombre dos.

Un, i no dos, 1999-1960

IRONIA

A L'INSTANT

Passen dos taxis. L'un
porta l'indicador <<llibre-llibre>>,
l'altre <<llibre-libre>>.
Trio el segon.

El dia a dia, 1988-1992

"TE RECUPERASICH", 1994

La proposta assignada per desenvolupar a casa serà la d'escollir un poema brossià cada dia que estigui relacionat amb el dia present ja sigui per l'estat d'ànim de l'alumne, per algun esdeveniment que s'hagi produït, per alguna notícia anunciada a la premsa, etc.

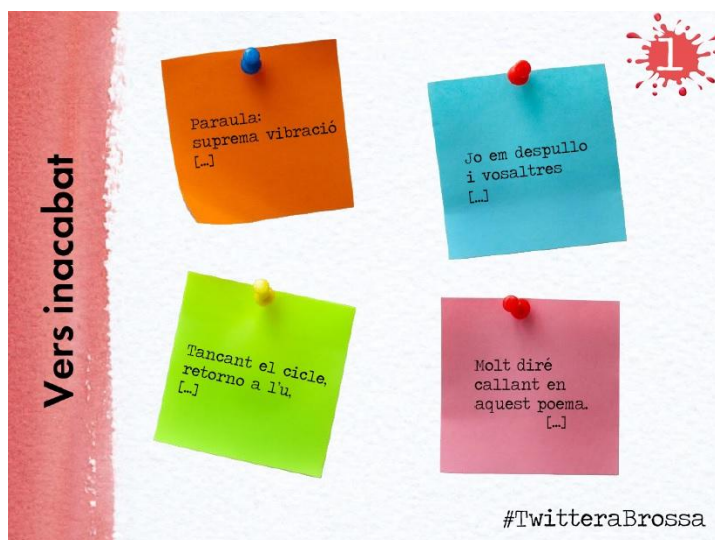
∇ A LA MANERA DE BROSSA. 2 SESSIONS

Temps destinat: 2 sessions

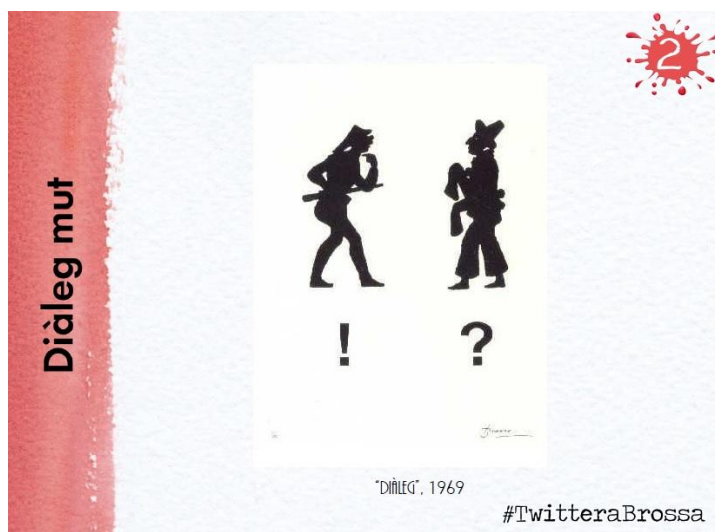
Les següents dues sessions estaran destinades a publicar a Twitter poemes creats pels alumnes a partir de tècniques emprades per Joan Brossa.

Durant la primera sessió els alumnes realitzaran els següents exercicis poètics:

- **VERS INACABAT.** El professor plantejarà un total de quatre versos inacabats de Joan Brossa i els alumnes hauran de completar-los. Podran començar pel vers que vulguin i fer-ne tants com puguin. A l'hora de piular els versos, hauran d'escriure la part de Brossa i, a continuació, la seva part. Temps destinat: 10 minuts.

- **DIÀLEG MUT.** El professor els mostrarà el poema visual "Diàleg" i els alumnes hauran de pensar en el diàleg que estan tenint els dos personatges. Caldrà tenir en compte els gestos i la postura dels protagonistes així com els signes de puntuació que hi apareixen. Caldrà publicar el diàleg a Twitter. Temps destinat: 10 minuts.

- **JOC DE PARAULES.** Els alumnes hauran de buscar dues paraules molt similars pel que fa a la forma i crear-hi un joc semàntic tal com Brossa va fer al cartell de la 43ª Fira del Llibre d'Ocasíó Antic i Modern. Aquest joc es podrà piular directament o bé representar-lo gràficament en un paper, fotografiar-lo i publicar-lo a Twitter. Temps destinat: 15 minuts.

- **AMB ULLS BROSSIANS.** Els alumnes hauran de buscar una lletra a partir de la forma que presenten els objectes que els envolten. Un exemple d'aquest procés és el poema visual de Joan Brossa en què es vincula la lletra D amb la forma d'una bústia. Per fer aquest exercici, els alumnes es podran aixecar, passejar per l'aula, pel passadís i, si es considera oportú, per altres indrets del centre. Piularan fotografies dels objectes que evoquin la lletra corresponent. En aquesta dinàmica no es tracta de

publicar moltes fotografies sinó de mirar atentament els objectes i fotografiar quelcom que realment sembli una lletra. Tampoc no es poden copiar i/o imitar les fotografies d'altres companys. Temps destinat: 15 minuts.

A la segona sessió els exercicis previstos seran:

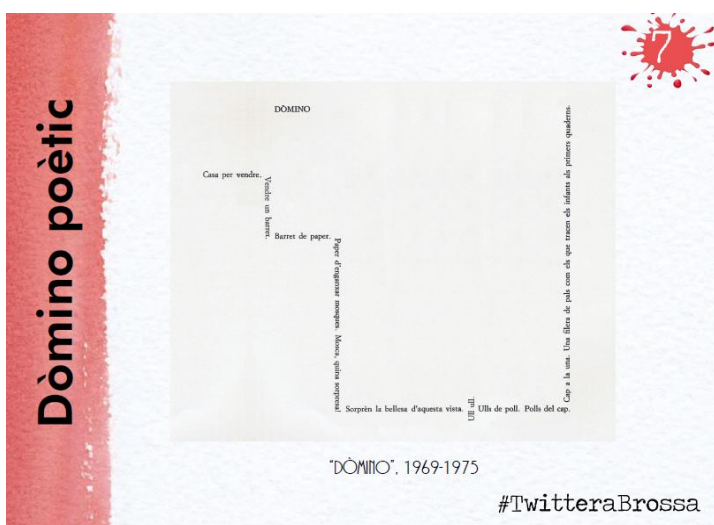
- **CONCEPTE VISUAL.** Els alumnes hauran de definir una paraula fent-ne un cal·ligrama. Podem prendre com a referència els poemes visuals de Brossa en què es defineixen un test i un viatge visualment. En aquest cas, i per tal d'incrementar-ne la dificultat, els alumnes no podran representar-lo gràficament en un paper sinó que només podran disposar del mòbil. És necessari que juguin amb la mida de les lletres (majúscules i minúscules) i amb els espais. Temps destinat: 15 minuts.

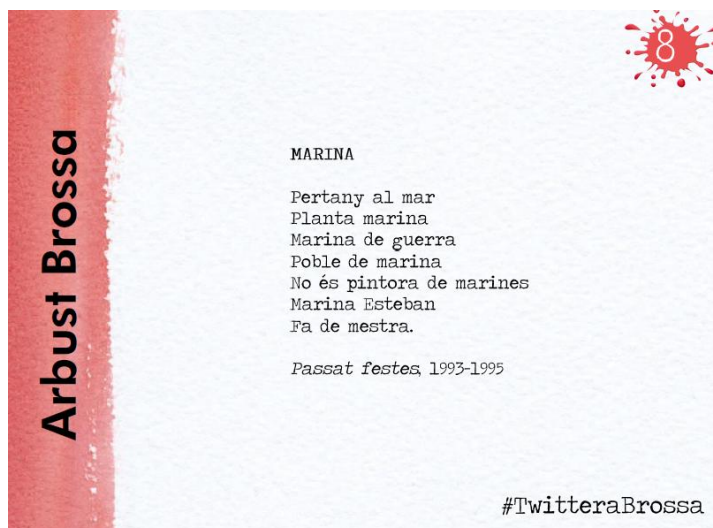
- **MICRORELAT VIRTUÓS.** Els alumnes hauran d'inventar una microhistòria a partir de la instal·lació "El planeta de la virtut" de Joan Brossa. Caldrà que pensin com és aquest planeta virtuós ple d'escarabats, què ha passat, què estan fent, etc. Temps destinat: 10 minuts.

- **DÒMINO POÈTIC.** Els alumnes hauran de crear un poema en forma de dòmino de manera que les paraules es vagin encadenant entre elles. En aquest exercici es pretén treballar la sonoritat de les paraules. A la vegada, i per tal d'enriquir-ne el resultat, els alumnes podran encadenar paraules que provinguin de la mateixa família tot fent-ne derivacions a partir del nombre (singular i plural) i de les categories gramaticals (substantius, adjectius, verbs i adverbis). Temps destinat: 15 minuts.

- **ARBUST BROSSA.** A mode d'homenatge a Joan Brossa i com a cloenda de l'experiència, els alumnes hauran de buscar tots els significats possibles de la paraula "Brossa" i fer-ne un poema amb totes les accepcions. El poeta va fer-ho amb la paraula "Marina", el nom d'una amiga del poeta. 15 minuts.

Aspectes a tenir en compte durant aquestes sessions:

- Caldrà insistir per tal que els alumnes no s'oblidin d'escriure l'etiqueta #TwitteraBrossa a totes les piulades que facin durant els exercicis de cocreació poètica.
- Caldrà que el professor vagi seguint l'etiqueta #TwitteraBrossa durant els diferents exercicis per tal de fer-ne seguiment i anar moderant la dinàmica.

***

Per tal de recollir els resultats de l'experiència seria molt recomanable que el professor fes un storify i el publiqués a Twitter tot mencionant la [@fundaciobrossa](https://twitter.com/fundaciobrossa).

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

Bordons, G. (2001). *Joan Brossa. A partir del silenci*. Barcelona: Cercle de Lectors i Galàxia Gutenberg.

Bordons, G (coord.). (2003). *Aprendre amb Joan Brossa*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona. Fundació Joan Brossa.

Brossa, J. (1973, reeditat el 1984). *Cappare*. Barcelona: Editorial Proa («Llibres de l'Óssa Menor», 77).

Brossa, J. (1975, reeditat el 2001). *Poemes visuals*. Barcelona: Edicions 62 («Llibres de l'Escorpí», 29).

Brossa, J. (1995, reeditat el 2001 i el 2013 per Edicions 62). *Passat festes*. Barcelona: Editorial Empúries («Col·lecció Migjorn», 25).

Brossa, J. (1995). *Poesia i prosa*. València: Editorial 3 i 4.

Brossa, J. (2007). *El dia a dia (1988-1992)*. Barcelona: Edicions 62 («Poesia», 109).

Maymó, J. (2004). *Poesia tipogràfica*. Barcelona: Fundació Joan Brossa / Ajuntament de Barcelona.

Permanyer, Ll. (1999). *Records Brossa x Brossa*. Barcelona: Editorial La Campana.

WEBS D'INTERÈS

JOAN BROSSA

<http://www.fundaciojoanbrossa.cat/>

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-brossa>

<http://lletra.uoc.edu/especial/brossa/>

<http://www.uoc.edu/jocs/brossa/index.html>

http://www.escriptors.cat/autors/brossaj/pagina.php?id_sec=3042

http://www.pocio.cat/membres/GloriaBordons/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=17&Itemid=8

POESIA CATALANA

<http://www.viulapoesia.com/resultatscercag.php?tipus=1&subtipus=&itinerari>

CONTACTE

Judith Barnés

Servei Educatiu de la Fundació Joan Brossa

Telf. 93 458 99 94

jbarnes@fundaciojoanbrossa.cat

www.fundaciojoanbrossa.cat

www.laberintsbrossians.com

Pl. dels Àngels, 8, 1r

(Centre d'Estudis i Documentació del MACBA)

08001, Barcelona